

Læringsmål

Når du har arbeidet med dette kapitlet, skal du kunne

- gjenkjenne ulike måter å argumentere på i tekster
- gjenkjenne de retoriske appellformene i tekster
- argumentere og begrunne meningene dine i egen skriving
- skrive en debattartikkel

6 Argumenterende tekster

F

Det lønner seg å ha gjennomgått kapittel 1, «Klar tale!» før du starter på dette kapitlet.

«Hvis du slipper opp for argumenter, gå over til skjellsord!» sier en gammel vits. Akkurat det er det dumme du kan gjøre. Hvis du vil bli hørt, trenger du ikke skjellsord. Da trenger du å kunne begrunne det du mener.

Har du en sak du brenner for? Tenk deg at du mener sterkt at 16-åringer burde få stemme ved valg i Norge. Kanskje er det flere enn deg som mener det. Men så lenge ingen sier eller gjør noe, skjer det jo ingenting! Hvordan kan du gå fram for å nå ut til de som virkelig kan gjøre noe med saken? En mulighet er selvfølgelig å skrive noe.

En argumenterende tekst har som formål å påvirke leseren til å danne seg en mening og å få i gang en debatt. Leserinnlegg og nettdebatter er eksempler på tekster der du skriver meningene dine og kan få dem publisert i en avis, et magasin eller på en nettside.

Debattartikkel

En type argumenterende tekst er debattartikkelen. Den har mange likheter med leserinnlegget. Men der leserinnlegget som regel bare argumenterer for én side av saken, krever debattartikkelen at du har evne til å se saken fra flere sider. Du må ha gode argumenter, men også vise at du kjenner motargumentene.

Debattartikkelen er aktuell, det vil si at den handler om noe som folk er opptatt av. Den trenger likevel ikke å være dagsaktuell, som en nyhet. Du kan gjerne skrive en debattartikkel om stemmerett for 16-åringer og få den på trykk selv om det ikke er valg det året.

EKSEMPELTEKST

FØR DU LESER

Ta et BIO-blikk på teksten. Hva tror du den handler om?

Ungdom har også en stemme!

Med jevne mellomrom kommer debatten om stemmerett for 16-åringer opp. Jeg mener at 16-åringer godt kan ha stemmerett. En 16-åring har mer skolegang og mye mer kunnskap nå enn for bare en generasjon siden.

ETOS > Som aktiv ungdomspolitiker gjennom mange år har jeg møtt mange fornuftige og engasjerte mennesker under 18 år. De bryr seg om mye mer enn bare den nyeste mobilen, reality-tv og rosablogger. Selv om de er unge, vil de være med og ta ansvar i samfunnet de bor i. Derfor ønsker de også å kunne stemme ved valg.

LOGOS > Fra begynnelsen av var stemmeretten forbeholdt noen få. Da Norge ble selvstendig i 1814, var det bare embetsmenn, byborgerskap og bønder som hadde stemmerett. Det vil si menn som eide egen eiendom eller på andre måter hørte til i overklassen. Etter hvert fikk flere grupper av befolkningen stemmerett, og i 1898 vedtok Stortinget å innføre allmenn stemmerett for menn. I 1901 fikk de første kvinnene stemmerett ved kommunevalg. Det var kvinner som betalte egen skatt over en viss størrelse, eller som var gift med menn som gjorde det. Ikke før i 1913 fikk også kvinner allmenn stemmerett ved både kommunevalg og stortingsvalg.

MENS DU LESER

Hvorfor har forfatteren tatt med disse historiske faktaene?

I 1814 måtte mennene være over 25 år for å få stemme. I 1920 ble stemmerettsalderen senket til 23 år. Etter krigen, i 1946, ble stemmerettsalderen satt til 21 år, og i 1967 til 20 år. Siden 1978 har stemmerettsalderen vært 18 år.

Et vanlig argument mot å senke stemmerettsalderen er at unge under 18 år ikke er modne nok til å gjøre noe så alvorlig som å stemme. Men verden forandrer seg, og forholdene er ikke de samme i dag som da stemmerettsalderen ble senket til 18 år i 1978.

Norske barn og unge har en helt annen skolegang nå enn da. For det første begynner barn på skolen når de er seks år, og grunnskolen er tiårig. For det andre går nesten alle på videregående skole, så de fleste går tolv eller tretten år på skolen. I 1978 begynte de på skolen som sjuåringer. Det var mulig å slutte på skolen etter ungdomsskolen og begynne å arbeide for eksempel i en butikk eller på en fiskebåt. Mange tok ikke mer utdanning etter grunnskolen.

LOGOS > og begynne å arbeide for eksempel i en butikk eller på en fiskebåt. Mange tok ikke mer utdanning etter grunnskolen.

Vi får også mange flere impulser og inntrykk fra resten av verden nå enn de unge fikk da. Internett er kommet etter 1978, og vi har tilgang til radio- og tv-kanaler fra hele verden. Dessuten er samfunnet vårt blitt flerkulturelt. I løpet av de siste årene har mennesker fra alle verdenshjørner bosatt seg i Norge. De bringer med seg sine vaner og sin kultur, og det gir nordmenn muligheten til å bli kjent med noe annet enn vår egen nisselue. Derfor vil jeg påstå at dagens 16-åringer er mer modne og kunnskapsrike enn

FORNUFTSARGUMENT ➤ 16-åringer, og kanskje også 18-åringer, var tidligere. De har alle muligheter til å holde seg orientert om hva som skjer i verden. På skolen lærer de om politikk og samfunn både i Norge og andre steder. De kan gjøre seg opp en mening og begrunne den.

Vi vet at valgdeltakelsen er lav blant førstegangsvelgere på 18 år.

FAKTAARGUMENT ➤ Den var bare litt over 30 % på landsbasis ved kommunevalgene i 1999, 2003 og 2007. I 2011 ble det gjennomført en prøveordning der 16- og 17-åringer fikk delta i kommunevalget i 20 kommuner. Det viste seg at i denne gruppen deltok hele 57,3 % av ungdommene. Den kommunen som hadde best oppslutning, Luster, hadde hele 82 % valgdeltakelse i denne velgergruppen.

PATOS ➤ Er det ikke på tide at vi foretar oss noe for å få opp engasjementet og valgdeltakelsen blant ungdom?

Jeg mener at lavere stemmerettsalder kan gi større engasjement og større valgdeltakelse, noe som vil styrke demokratiet her i landet.

Det er ungdommen som skal styre dette landet i framtiden. Dagens ungdom har alle muligheter til å holde seg orientert om hva som skjer i samfunnet, og mange gjør det. Derfor bør de få delta i det politiske livet så tidlig som mulig. Det gjør de hvis de føler de har innflytelse. Å gi 16-åringer stemmerett, og dermed innflytelse, er en god start.

ETTER AT DU HAR LEST

Hva er hovedbudskapet til artikkelforfatteren?

August Pettersen, ungdomspolitiker
20. mai 2013

122 | Kapittel 6 Argumenterende tekster

OPPGAVER

- 1 Hvordan argumenterer artikkelforfatteren for stemmerett til 16-åringer? Lag en liste med de argumentene du finner.
- 2 Hva mener August Pettersen er den viktigste grunnen til at 16-åringer i dag er mer modne og kunnskapsrike enn 16-åringer for eksempel i 1978?
- 3 a I denne artikkelen tar ikke artikkelforfatteren opp mer enn én mening som går mot det han selv mener, altså et motargument. Kan du finne dette argumentet?
 - b Hvilke flere argumenter mot stemmerett for 16-åringer kan du tenke deg ville komme opp?
- 4 Vil du si at August Pettersen framstår som en person som vet hva han snakker om i denne artikkelen? Begrunn svaret ditt.
- 5 a Hvem vil du si er målgruppen for teksten om stemmerett for 16-åringer? Begrunn svaret ditt.
 - b Tror du August Pettersen vil nå fram til målgruppen med måten han argumenterer på?

Å argumentere i tekster

I kapittel 1, «Klar tale!», så vi på hvordan talere bruker de retoriske appellformene etos, logos og patos for å overbevise tilhørerne. De samme appellformene er gjerne til stede i tekster som vil overbevise leseren, slik som debattartikkelen. De er like nødvendige i skriftlige tekster som i muntlige taler.

P

ETOS, LOGOS OG PATOS

Etos handler om å skaffe seg troverdighet. Logos retter seg mot fornuften og har å gjøre med god og logisk argumentasjon. Patos handler om å vekke tilhørernes følelser.

Å vise at du er en troverdig person – etos

Det er viktig å framstå som en troverdig person i alle sammenhenger der du ønsker å overbevise. De fleste vil stole mer på en som har egne erfaringer om det han eller hun skriver om, enn en som framstår som en fersking på området. August Pettersen presenterer seg som ungdomspolitiker med mange års erfaring. Vi kan gå ut fra at den som leser artikkelen, tenker at en ungdomspolitiker har satt seg grundig inn i en sak, og at han dermed er til å stole på.

Språket i en tekst har også mye å si for om du blir tatt på alvor. Flyter det godt, og har teksten få skrivefeil, er språket med på å bygge opp om troverdigheten.

► *Marte Wexelsen Goksøyr er både samfunnsdebattant, foredragsholder og skuespiller. Hun har blant annet blitt kjent for sitt arbeid for at mennesker med Downs syndrom skal få like rettigheter og bli inkludert i samfunnet.*

Å argumentere for meningen din – logos

Skal du klare å overbevise noen i en sak, må argumentasjonen din være logisk og henge godt sammen. Klarer du å bygge opp teksten slik at leseren nikker gjenkjennende og tenker «Aha, slik henger det altså sammen ...», har du sannsynligvis lyktes med det vi kaller for logos.

Påstand og argument

Et argument er en saklig begrunnelse for en mening. For å argumentere godt må du både fortelle *hva* du mener (påstand), og *hvorfor* du mener det (argument). Vi kaller det å bygge opp et argument.

Påstand: 16-åringer bør få stemmerett
Argument: fordi de har kunnskap nok til å vite hva de gjør

Hvis du er uenig i dette, kan motargumentet ditt presenteres på denne måten:

Påstand: 16-åringer bør ikke få stemmerett
Argument: fordi de har for liten livserfaring til å kunne ha oversikt over viktige fagområder

Konkrete eksempler kan leserne kjenne seg igjen i. De kan fungere som bevis på at det du sier, er riktig. Bruk flere kilder, og sjekk fakta godt før du presenterer påstandene dine. Det gjør argumentene dine mer overbevisende.

I eksempelteksten ser vi at August Pettersen viser til valgdeltakelsen blant ungdom. Han har hentet tallene fra

regjeringens nettsider, og det styrker argumentet hans. Han kan argumentere med bakgrunn i fakta og at kilden er pålitelig.

Ulike typer argumenter

Det er ulike måter å argumentere på. Du velger argumentasjonsmåte ut fra hvilket tema du skriver om, og hvem målgruppen din er. I teksten om ungdom og stemmerett bruker August Pettersen flere argumenttyper:

Ekspertargument: Å vise at eksperter på området er enige med deg, gjør at du framstår som troverdig og dermed overbevisende.

Faktaargument: Dersom du bruker fakta for å overbevise, kaller vi det faktaargument. August Pettersen bruker tall fra pålitelige kilder til å støtte opp om argumentene sine.

Flertallsargument: Hvis du viser til at mange andre har ment eller opplever det samme som deg, bruker du et flertallsargument: «Nesten alle i klassen din er med i en eller annen organisasjon, hvorfor vil ikke du også være det?»

Fornuftsargument: Dersom du viser leseren hva som er fornuftig eller ufornuftig å gjøre, bruker du et fornuftsargument: «Det er viktig for demokratiet at også unge mennesker deltar og kommer med innspill.»

Parallellargument: Når du kan bruke erfaringer andre har fra liknende situasjoner, sier vi at du bruker et parallellargument: «Forsøket i Luster i 2011 viste at hele 82 % av ungdommene brukte stemmeretten sin. Vår kommune er nokså lik Luster, så det burde være mulig å oppnå liknende tall her.»

P

SJEKK KILDENE DINE!

Det er viktig at du er nøye med å sjekke at kildene dine er til å stole på.

Da kan du stille noen kontrollspørsmål:

- Vet kilden mye om temaet?
- Er kilden nøytral, eller kan det hende han eller hun ønsker å påvirke deg i en eller annen retning?
- Finnes samme informasjon flere steder? I så fall er den mer troverdig.

Husk å oppgi kildene dine. Det regnes som god skikk å vise hvor informasjonen kommer fra. I tillegg forteller det leseren hvor informasjonen finnes, slik at han kan lese videre om temaet. På nettstedet til *Fabel 8* finner du en plakat som viser hvordan du setter opp en skikkelig kildeliste.

OPPGAVER

- 6 a** Hvem er oppgitt som forfatteren av teksten om stemmerett for 16-åringer?
- b** Hva er det som gjør avsenderen troverdig (etos)? Gi minst tre eksempler.
- c** Hva bør du ta med for å framstå som en troverdig person hvis du skal skrive et debattinnlegg om fritidsklubb på hjemstedet ditt?
- 7 a** Hvilke kilder har August Pettersen brukt for å underbygge påstander i artikkelen sin?
- b** Hvordan bruker han kildene?
- c** Hvorfor kan det være lurt å bruke kilder når du skal argumentere for en sak?
- 8 a** Let etter tre argumenter i Pettersens debattinnlegg. Skriv dem ned.
- b** Finn ut hvilke argumenttyper du har funnet.
- 9 a** Du skal skrive et debattinnlegg om fritidsklubb på hjemstedet ditt til politikerne som bevilger penger. Bestem deg for hva du mener om saken. Vil du ha mer penger til fritidsklubb, eller vil du legge ned fritidsklubben?
- b** Velg to typer argumenter fra listen over. Bruk argumenttypene til å argumentere for synspunktet ditt. Du kan for eksempel begynne med «Jeg mener at ... fordi ...».

Å skape engasjement – patos

I kapittel 1, «Klar tale!», sa vi at vi bruker patos når vi ønsker å påvirke mottakeren følelsesmessig i en tale. Det samme kan vi gjøre når vi skriver saktekster, som for eksempel en debattartikkel. Det er som regel enklere å få noen til å engasjere seg i en debatt hvis du får satt følelsene i sving.

Du kan påvirke leseren ved hjelp av ordvalget ditt. Bruker du ord som du tror leseren forbinder noe positivt med, kan det påvirke han eller henne til å bli positivt innstilt til saken. Velger du ord du tror leseren forbinder noe negativt med, kan du oppnå det motsatte. Se på disse setningene:

16-åringer flest er modne og interesserte i verden rundt seg.

16-åringer i dag er barnslige og mest opptatte av sin egen lille verden.

Den første setningen vil påvirke leseren til å få et positivt syn på 16-åringer, mens den andre signaliserer at de ikke er voksne i det hele tatt. Hvilken av disse setningene er det sannsynlig at du finner i en debattartikkel som skal argumentere for stemmerett for 16-åringer?

Språk og stil

Nøytrale, positive og negative ord

Noen ord oppfatter vi som nøytrale. Andre opplever vi som positive og noen igjen som negative. Ikke alle oppfatter ord på samme måte, så det er viktig å tenke gjennom hvilke ord du bruker. Ved hjelp av ordvalget kan du signalisere meningen din uten å si rett ut hva du mener. Da kan du påvirke hvordan leseren oppfatter en sak.

Se på forskjellen mellom disse setningene:

Hun bodde i et hus. Hun bodde i et palass. Hun bodde i ei rønne.

Bare ved å forandre på ett enkelt ord forandrer du betydningen i setningen. Det viser også at det er viktig å velge de riktige ordene hvis du skal få fram meningen din.

◀ *For mennesker er dette ei rønne, men for fuglene er det et palass.*

Se på dette eksemplet:

Norge står i fare for å bli et gubbevelde der ingen gidder å bry seg, hvis ikke ungdommen får slippe til.

Avsenderen bruker ordet «gubbevelde». Det er et negativt ladd ord. Dermed får avsenderen gjort klart at han ikke ser det som noen fordel hvis Norge skal styres bare av gamle menn. Med uttrykket «der ingen gidder å bry seg» forteller artikkelforfatteren at medbestemmelse og mulighet til å påvirke er viktig for engasjementet. Når du bruker uttrykket «gidder å bry seg», som også er negativt ladd, viser du at dette ikke fungerer særlig bra for å få ungdom til å engasjere seg.

Her er noen eksempler på flere typer ord for det samme:

Nøytral	Positiv (plussord)	Negativ (minusord)
Hest	Ganger	Øk
Bil	Limousin	Skranglekasse
Vei	Autostrada	Krøttesti
Å dø	Å sovne inn	Å krepere

Standpunkt:
en mening i en sak

Åpen og skjult argumentasjon

Vi snakker gjerne om to måter å argumentere på. De kalles åpen og skjult argumentasjon.

Åpen argumentasjon appellerer gjerne til fornuften. Du legger fram argumenter, begrunner dem og tar gjerne opp motargumenter. Da ser du på flere sider av saken, og du viser hvordan du har kommet fram til standpunktet ditt. Dermed får du fram saklige opplysninger og fakta rundt saken du tar for deg.

Eksempel på åpen argumentasjon:

For å unngå at ungdommen faller fra i styre og stell, er det viktig at de har reell innflytelse. Hvis ungdommen ikke opplever at de har noe

128 | Kapittel 6 Argumenterende tekster

de skulle sagt, mister de motivasjonen. Da er det fare for at det etter hvert bare er de gamle politikerne som styrer landet.

Skjult argumentasjon er ikke like lett å få øye på. Argumentasjonen ligger i det som sies mellom linjene. Som leser er du ikke alltid bevisst på skjult argumentasjon, og det kan hende du blir påvirket, uten at du egentlig vet det. Forfatteren pakker inn argumentene sine i ordvalg og språklige virkemidler. Bruker du positivt ladde ord, kan du skape en positiv holdning til det du skriver om. Bruker du negativt ladde ord, blir kanskje leseren mer negativt innstilt.

F

RETORISKE SPØRSMÅL

Noen ganger stiller vi spørsmål som vi ikke forventer at noen skal svare på. Slike spørsmål kaller vi *retoriske spørsmål*. Formålet med dem er å få mottakeren til å tenke seg fram til det svaret han eller hun synes er riktig.

En annen type skjult argumentasjon er retoriske spørsmål. I teksten om stemmerett for 16-åringer kunne August Pettersen for eksempel ha spurt:

Ønsker vi virkelig at bare folk over 50 år skal få bestemme her i landet?

Her er det innlysende at forfatteren vil at mottakerens svar skal være nei. Dermed får han leseren til å komme fram til den meningen han vil ha fram, uten at han sier det direkte.

OPPGAVER

- 10 Vis eksempler på patos i debattartikkelen til August Pettersen.
- 11 I debattinnlegget er det ett retorisk spørsmål. Finn det! Hvilket svar tror du Pettersen ønsker at du skal komme fram til?
- 12 Se på tabellen på side 127 med flere ord for det samme. Kan du klare å lage tre slike eksempler til?
- 13 a Finn eksempler på både åpen og skjult argumentasjon i teksten om stemmerett for 16-åringer.
b Klar for en utfordring? Skriv om den åpne argumentasjonen til August Pettersen slik at den blir skjult.
- 14 I eksempelteksten ser vi en ungdomspolitiker som vil overbevise voksne om at ungdom kan være modne nok til å stemme ved valg. Hvilke typer argumenter bruker han?
- 15 Finn to påstander, og vis hvilke argumenter som brukes til å underbygge dem.

Skriv en debattartikkel

Når du skal skrive en debattartikkel selv, kan du disponere teksten på samme måte som en fagartikkel.

P

ARTIKKEL – GRUNNOPPSKRIFT

- Ha klart for deg: Hvorfor skriver jeg denne teksten, og hvem er det som skal lese den?
- Samle informasjonen du trenger.
- Ordne stoffet ditt i en disposisjon.
- Lag en overskrift som presenterer temaet ditt og gjør leseren interessert.
- Innledningen skal presentere temaet du vil ta opp, og eventuelt din bakgrunn for å mene noe om temaet.
- Hoveddelen skal ta for seg temaet ditt, gjerne sett fra flere sider. Husk å skrive avsnitt i hoveddelen med temasetning og kommentarsetninger.
- Avslutningen skal oppsummere teksten din, og i en debattartikkel bør du komme til en konklusjon.
- Underskrift: Et debattinnlegg skal signeres. Det varierer om du skriver en underskrift, som du gjør med et leserbrev, eller om teksten din publiseres med navnet ditt før teksten.

F

SIGNATUR

Det er vanlig å ha med en signatur, byline, i debattartikler. Signaturen plasseres ofte mellom overskriften og teksten.

Ungdom har også en stemme!

August Pettersen, ungdomspolitiker

Med jevne mellomrom kommer debatten om stemmerett for 16-åringer opp. Jeg mener at 16-åringer godt kan ha stemmerett. En 16-åring har mer skolegang og mye mer kunnskap nå enn for bare en generasjon siden.

Som aktiv ungdomspolitiker gjennom mange år har jeg møtt mange fornuftige og engasjerte mennesker under 18 år. De

mobilen, reality-tv og rosablogger. Selv om de er unge, vil de være med og ta ansvar i samfunnet de bor i. Derfor ønsker de også å kunne stemme ved valg.

Fra begynnelsen av var stemmeretten forbeholdt noen få. Da Norge ble selvstendig i 1814, var det bare embetsmenn, byborgerskap og bønder som hadde stemmerett.

OPPGAVER

- 16 Vis hvordan disposisjonen til debattartikkelen til August Pettersen kan ha sett ut.
- 17 Skriv ned temasetningene i hoveddelen av debattartikkelen.
- 18 Skriv en ny avslutning, der du oppsummerer hoveddelen tydeligere enn Pettersen har gjort.

Vibeke Tandberg, «Living together», 1996.

Å diskutere med seg selv

Når du skal skrive en debattartikkel, trenger du å kunne *drøfte* temaet ditt. Å drøfte er på en måte å diskutere med seg selv.

Underbygge: gi påstanden et godt grunnlag, vise hvorfor den er til å stole på

Når du skal drøfte i en tekst, starter du med å presentere argumentene som underbygger din egen mening om temaet. Da skriver du hva du mener (påstand), og hvorfor du mener det (argument). Så kan du stille spørsmål ved din egen påstand. Når du svarer på spørsmålet, bygger du enda grundigere opp under påstanden din.

Eksempel:

De fleste 16-åringer er modne nok til å stemme ved valg. (påstand) De lærer mye om samfunnet på skolen, og gjennom tv, radio og Internett får de også vite mye. (argument) Men kan en 16-åring ha full oversikt over vanskelige samfunnsspørsmål? (kritisk spørsmål til egen påstand) Ja, jeg mener det, for det er ikke vanskelig å finne informasjon om det man lurer på.

Du må også ta for deg motargumenter. Da ser du på hva de som er uenige med deg, mener. Så sier du hva du mener om deres påstander og argumenter. På den måten viser du at det finnes andre syn på saken, og du forteller hvorfor du er uenig.

Teksten fra forrige eksempel kan da fortsette slik:

Noen mener at ungdom ikke bryr seg om annet enn seg selv og mobiltelefonen. (motargument) Det mener jeg er feil. Mange ungdommer er opptatt av verden rundt seg, og de vil gjerne være med og rette opp ting de ikke liker. (begrunnelse for at du er uenig i argumentet) Resultater fra forsøkene med stemmerett for 16-åringer viser at mange er interessert og stemmer når de kan. (ditt argument) Derfor går det ikke an å si at 16-åringer er for umodne. Det gjelder ikke alle. (din konklusjon)

Ved at du drøfter en sak på denne måten, viser du at du har satt deg godt inn i saken før du har dannet deg en mening. Det styrker troverdigheten din. Du presenterer også fakta og argumenter, og det kan påvirke leseren til å engasjere seg i saken.

OPPGAVER

- 19 Se på dette avsnittet fra Pettersens debattartikkel: Et vanlig argument mot å senke stemmerettsalderen er at unge under 18 år ikke er modne nok til å gjøre noe så alvorlig som å stemme. Men verden forandrer seg, og forholdene er ikke de samme i dag som da stemmerettsalderen ble senket til 18 år. Tenk hvilken forskjell det er på verden i 1978 og i dag!
 - a Hvilket motargument tar Pettersen utgangspunkt i i dette avsnittet?
 - b Hvordan bruker han motargumentet for å argumentere for sitt eget syn?
 - c Klar for en utfordring? Skriv én eller to setninger som en fortsettelse av avsnittet. Prøv å fortsette drøftingen til Pettersen.
- 20 a Plukk ut ett av argumentene i teksten om stemmerett for 16-åringer.
 - b Still et kritisk spørsmål til argumentet.
 - c Svar på det kritiske spørsmålet slik at du forsterker argumentet du begynte med.
 - d Prøv å skrive et drøftende avsnitt med utgangspunkt i argumentet du valgte i oppgave 19 a.
- 21 Se på denne påstanden: Vi får også mange flere impulser og inntrykk fra resten av verden nå enn de unge fikk på 1800-tallet. Hva synes du dette har med stemmerettsalder å gjøre? Drøft påstanden.
- 22 Lag et argument som ikke står i debattinnlegget til Pettersen, men som kunne passet inn i debattinnlegget. Drøft argumentet ditt.
- 23 Tenk deg at du skal skrive et debattinnlegg til politikerne på hjemstedet ditt. Der skal du argumentere for hvorfor de må gi mer penger til en fritidsklubb. Skriv et avsnitt der du drøfter med deg selv hvorfor det du mener, er riktig. Du kan for eksempel bruke denne oppskriften:

Påstand (Jeg mener at ...)
Argument (Fordi ...)
Kritisk spørsmål til egen påstand (Men er det ikke slik at ...)
Besvare det kritiske spørsmålet og støtte din egen påstand (Jo, men det viser seg at ...)
Konklusjon (Derfor ...)

Språket i argumenterende tekster

En argumenterende tekst er en saktekst, og språket skal være saklig. Det er mange måter å bygge opp teksten på. Ved å variere hvordan du starter setningene, gjør du teksten lettere å lese. Ulik lengde på setningene og bruk av tekstbindere gjør også teksten din mer leservennlig.

God sammenheng i teksten

Et godt sammenhengende språk kan hjelpe deg med å lage en klar og tydelig argumentasjon. Det finnes en rekke ord som kan hjelpe deg med å binde setningene sammen. Da føres argumentet ditt framover, og du får understreket meningen i teksten. Du kan vise hvordan én ting fører til en annen, og du kan sette momenter opp mot hverandre på en måte som gjør det tydelig hva du mener.

Se på hvordan August Pettersen bygger opp argumentene i teksten sin:

Norske barn og unge har en helt annen skolegang nå enn da. For det første begynner barn på skolen når de er seks år, og grunnskolen er tiårig. For det andre går nesten alle på videregående skole, så de fleste går tolv eller tretten år på skolen.

Det er et faktum at skolegangen nå er annerledes enn for 30–40 år siden. Pettersen understreker dette ved å peke på to årsaker, og han viser sammenhengen mellom dem ved å starte setningene med «For det første ...» og «For det andre ...». Leseren skjønner at det ene henger sammen med det andre.

På samme måte kan du vise motsetninger. I eksempelteksten viser Pettersen hvordan ungdom kan bli oppfattet som lite samfunnsinteresserte og bare opptatte av rosablogger og liknende. Men han protesterer på denne framstillingen av ungdommen ved å si:

«Selv om de er unge, vil de være med og ta ansvar i samfunnet de bor i.»

Når du skal vise hvordan noe har utviklet seg over tid, kan du bruke tekstbindere som viser dette. Pettersen viser hvordan stemmerettssituasjonen var fra begynnelsen, og så viser han at det forandret seg med tiden:

► *Tekstbindere er nyttige verktøy når du argumenterer. De kan vise hvordan ting henger sammen, og drive argumentasjonen videre.*

«Etter hvert fikk flere grupper av befolkningen stemmerett, og i 1898 vedtok Stortinget å innføre allmenn stemmerett for menn.»

Noen ganger trenger du å vise at det ene fører til det andre. I eksempelteksten gir Pettersen flere eksempler på hvilke sider ved ungdommen han mener gjør dem skikket til å stemme ved valg (årsak). Alle disse momentene summerer han opp i en konklusjon (virkning):

«Derfor vil jeg påstå at dagens 16-åringer er mer modne og kunnskapsrike enn 16-åringer, og kanskje også 18-åringer, var tidligere.»

OPPGAVER

- 24** Skriv et avsnitt der du argumenterer for at norske skoleelever skal få et varmt måltid i løpet av skoledagen. Bruk tekstbinderne for det første, for det andre, i tillegg.
- 25 a** Hvilke tekstbindere ville du brukt hvis du skulle vist argumenter for og imot en sak?
- b** Skriv et avsnitt der du viser argumenter for og imot bruk av skateboard i skolegården. Bruk tekstbindere.
- 26** Dette er argumentene for og imot at du skal få lov til å være lenger ute om kvelden:
For: Alle andre får være ute lenger. Du kan ta følge hjem med de andre, så det er ikke farlig. Du er ansvarlig og vil ikke gjøre noe dumt.
Imot: Du er for ung til å være ute så lenge. Du skal på skolen dagen etter og trenger søvn. Selv om du er ansvarlig, vet man ikke hva andre kan finne på.

Bruk disse argumentene og skriv en liten tekst der du argumenterer for og imot saken. Bestem deg på forhånd om du skal konkludere med at du bør få være ute lenger eller ikke. Det vil hjelpe deg til å bygge opp argumentasjonen din. Bruk tekstbindere.

- 27 Klar for en utfordring?** I dette avsnittet var ikke skribenten så kreativ da han skulle skrive. Bruk tekstbindere, og skriv om avsnittet slik at språket blir mer variert:
 Jeg mener det er feil at 16-åringer skal ha stemmerett ved stortingsvalg. Jeg mener at de ikke kan nok om verden til at de skal være med og bestemme. Jeg synes det vil være skummelt hvis så unge mennesker skal få bestemme for mye. Jeg vil heller ikke at 16-åringer skal få stemme ved lokalvalg. Jeg tror det er best å vente til man blir 18 år. Jeg vil at folk med mer erfaring skal bestemme.

134 | Kapittel 6 Argumenterende tekster

P

SLIK SKRIVER DU DEBATTARTIKKEL

- Finn et tema du er opptatt av, som kan egne seg å debattere. Finn ut hvem mottakerne dine er, og hvor du vil publisere debattartikkelen.
- Skriv ned stikkord som du kan tenke deg å ha med i en debattartikkel om temaet.
- Finn informasjon og fakta du trenger for å skrive, hos pålitelige kilder.
- Ordne stikkordene og resten av stoffet ditt i en disposisjon.
- Skriv en innledning der du presenterer temaet ditt.
- Skriv hoveddelen. Ta for deg argumenter for og imot saken din, også argumenter du ikke nødvendigvis er enig i selv. Pass på at du har gode avsnitt som begynner med en temasetning. Husk å variere språket ved å bruke tekstbindere.
- Skriv en avslutning der du oppsummerer argumentene du har tatt for deg i hoveddelen, og vis hvilken konklusjon du har kommet fram til.
- Lag en overskrift som får leseren interessert.
- Bytt debattartikkel med en skrivevenn. Gi hverandre tilbakemelding ut fra vurderingsskjemaet.
- Skriv en ny versjon av teksten din ut fra tilbakemeldinger du får fra skrivevennen din.

V

Å SKRIVE DEBATTARTIKKEL

Sjekkliste	Ja	Nei	Kommentar
Artikkelen har en fengende og informativ overskrift			
Artikkelen har en innledning som presenterer temaet			
Hoveddelen er delt inn i avsnitt med temasetning og kommentarsetninger			
Forfatteren presenterer synet sitt på en sak			
Forfatteren argumenterer for sitt syn			
Forfatteren bruker flere typer argumenter			
Forfatteren presenterer andres syn på saken			
Forfatteren drøfter temaet i hoveddelen			
Forfatteren holder seg til saken			
I avslutningen oppsummerer forfatteren sin egen tekst og kommer fram til en konklusjon			
Artikkelen har et saklig og variert språk			
Det er brukt tekstbindere i teksten			
Språket er tilpasset mottakeren			
Forfatteren har brukt pålitelige kilder			
Artikkelen er signert			
God rettskriving			
God tegnsetting			

I mål?

- Hvordan kan du framstå som en troverdig person (etos) i en skriftlig tekst?
- Lag tre setninger der du argumentere for en bestemt sak. Bruk ulike argumenttyper.
- Gi eksempler på hvordan du kan påvirke mottakernes følelser i en tekst.
- Hva kjennetegner en debattartikkel?
- Forklar forskjellen på et leserinnlegg og en debattartikkel.
- **Skriv en debattartikkel.** Bruk plakaten og vurderingsskjemaet på side 134 som hjelp.

T

INN I TEKSTENE

Hadja Tajik: «Fotball. Ikke 'kvinnefotball'», side 280
Milla Sandborg Mathisen: «Hørt på T-banen», side 278
Marte Wexelsen Goksøyr: «Å være fri», side 275

LOKUS

PÅ NETT

På elevnettstedet kan du finne disse ressursene til kapitlet:

- Sakprosamaskinen
 - Læringsplakatene
 - Kapittelquiz
 - Digitale oppgaver
- www.lokus.no/direkte/fabel/